

Nr 244.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upphörande av Västra Skrevlinge församlings prebendeeskap m. m.; given Stockholms slott den 4 april 1913.

Med åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgiva, att Västra Skrevlinge församling må upphöra att vara prebende till professur inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund; och att, med ändring härutinnan av gällande stat för nämnda univer-sitet, såsom ersättning för de löneinkomster, som såmedelst komma att frångå vederbörande professur, höja det kontanta anslaget för densamma med ett belopp av 2,300 kronor, eller från nuvarande 1,621 kronor till 3,921 kronor, samt förty öka det ordinarie anslaget till universitetet i Lund med nyssnämnda belopp, 2,300 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 april 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

 Departementschefen, statsrådet Berg anförde:

Upp-
 hörande av
 Västra Skrev-
 linge försam-
 lings pre-
 bendeegen-
 skap m. m.

Vid anmälan i statsrådet den 14 januari 1913 av frågor, tillhörande regleringen av riksstatens åttonde huvudtitel för år 1914, yttrade jag till protokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag under punkt 82:

I sammanhang med ett ärende, som jag hoppas inom den närmaste framtiden kunna framlägga till Kungl. Maj:ts prövning, står en fråga om *upphörande av Västra Skrevlinge församlings egenskap* att — jämte annan församling — utgöra *prebende* åt en av professorerna inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund. Om denna förändring kommer till stånd, erfordras ett kontant tillskott till professors lönen av omkring 2,600 kronor, motsvarande hans beräknade inkomst från nämnda församling.

Sägda fråga, som i nyssberörda hänseende kräver Riksdagens medverkan, är ej ännu i det skick, att jag i detta sammanhang kan anmäla densamma till Kungl. Maj:ts

slutliga prövning, utan måste jag inskränka mig till en hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att i avvaktan på proposition angående anslag för möjliggörande av Västra Skrevlinge församlings upphörande såsom prebende för ändamålet beräkna ett ordinarie anslag av 2,600 kronor.

Denna min hemställan bifölls av Kungl. Maj:t.

Det ärende, som jag i mitt nämnda yttrande avsåg och med vilket frågan om upphörande av Västra Skrevlinge församlings prebendeegenskap sammanhänger, angår denna församlings lösbrytande från sin nuvarande förening i ecklesiastikt avseende med Husie församling. I judiciellt, kommunalt och administrativt avseende är Västra Skrevlinge socken, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 april 1910, från och med år 1911 införlivad med Malmö stad. I ecklesiastikt hänseende åter består tillsvidare, med visst genom nyssnämnda beslut angivet undantag i fråga om folkskoleväsendet, det hittillsvarande sambandet med Husie församling, tillsammans med vilken Västra Skrevlinge bildar ett pastorat, utgörande prebende för en professor vid universitetet i Lund. Genom beslutet den 8 april 1910 anbefalldes emellertid Kungl. Maj:t domkapitlet i Lund att efter vederbörandes hörande inkomma med yttrande, huruvida och under vilka villkor Västra Skrevlinge församling kunde skiljas från Husie och Västra Skrevlinge församlingars pastorat och i samband därmed jämväl i ecklesiastikt hänseende förenas med Malmö.

Det är sistnämnda ärende, som föranlett uppkomsten av frågan om upphörande av Västra Skrevlinge församlings prebendeegenskap, vilken fråga i sin ordning påkallat min i det föregående omförmälda hemställan om beräkning av ett ordinarie anslag av 2,600 kronor för möjliggörande av Västra Skrevlinge församlings upphörande såsom prebende.

I ärendet om Västra Skrevlinge församlings skiljande i ecklesiastikt hänseende från Husie församling och läggande till Malmö stad föreligga infortrade yttranden och utlåtanden från nämnda båda församlingar, hörda å särskilda kyrkostämmor, Malmö stads gemensamma kyrkostämma, vederbörande prebendeinnehavare, domkapitlet i Lund, klockaren i Västra Skrevlinge församling, Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län samt kammarkollegium. Ärendet är nu, fränsett frågan om upphörande av Västra Skrevlinge församlings egenskap att vara prebende, i det skick, att jag finner mig i sinom tid kunna vid anmälan av ärendet inför Kungl. Maj:t tillstyrka församlingens omförmälda överflyttning. Kraftiga skäl tala för församlingens sålunda skeende fullständiga införlivande med Malmö stad.

Församlingen måste emellertid först lösas från sin prebendeegenskap. Redan dess lösryckande från Husie för att ingå i Malmö stad påkallar detta.

Och då den kommer att övergå till Malmö stad, synes den böra förenas med lämplig del av en av denna stads nuvarande församlingar. Endast så synas vissa olägenheter i kyrkligt hänseende kunna undanröjas, och nämnda anordning utgör i själva verket en huvudpunkt i ärendet. Under nyss berörda förhållande kan naturligen den nuvarande prebendeanordningen ej längre bibehållas.

För upphävande av församlingens prebendeegenskap fordras en reglering av prebendariens avlöning, vilken ju skulle komma att minskas med inkomsterna från församlingen. Det har i förenämnda ärende ifrågasatts, att Malmö stad skulle tillförbindas att, så länge nuvarande lönerreglering tillämpas, till vederbörande kyrkoherde i Husie pastorat utgiva ersättning för nyss antydda mistade löneförmåner. Staden har motsatt sig en sådan förpliktelse, genom vars utkrävande i allt fall förhållandena icke skulle ordnas för längre tid än till och med den 30 april 1920, då lönerregleringsperioden utgår. För min del har jag, med hämtat stöd av uttalanden av såväl kammarkollegium som statskontoret, vilken sistnämnda myndighet, såsom jag i det följande skall omförmäla, även yttrat sig i ärendet, såvitt prebendariens avlöningsförhållanden angå, ansett, att det tillkommer staten att träda emellan och anslå erforderliga medel. Denna utväg är ju den naturliga vid avvecklandet av den gamla prebendeinstitutionen och har i överensstämmelse med innehållet i Riksdagens nedan omförmälda skrivelse den 12 juni 1866 städse anlitats, då man under senare årtionden vid flera tillfällen genomfört indragning av lektorsprebenden.

För sakens ordnande kräves alltså Riksdagens medverkan.

Kammarkollegium har ansett, att även kyrkomötets bifall skulle erfordras, och detta om man vill skrida till att upphäva prebendeegenskapen vare sig i fråga om hela pastoratet eller beträffande blott Västra Skrevlinge församling. Under åberopande att Husie pastorat efter Västra Skrevlinge församlingens fränskiljande skulle bliva alltför obetydligt för att bestå såsom eget gäll har kammarkollegium för sin del funnit önskvärt, att Husie pastorat i sin helhet upphörde att vara prebende.

Husie församling är visserligen till areal och folkmängd rätt oansenlig. Den innehåller 12,82 kvadratkilometer, och invånarantalet är obetydligt över 1,000 personer. Det måste erkännas, att denna folkmängd är ringa för ett pastorat; prästlönerregleringskommitténs förslag räknar med ett antal av 3,000 invånare såsom ett minimalt. Därför torde ock i sammanhang med blivande ny lönerreglering en sammanslagning mellan Husie församling och annan församling eller församlingsdel komma under övervägande. Kammarkollegium har ock påpekat, att en förening mellan Husie och Södra Sallerups församlingar vore lämplig. Det bör emel-

lertid anmärkas, att församlingens egenskap av prebende, om denna kommer att fortfara, kan berättiga ett undantag från grunder, som annars kunna anses böra tillämpas. Från synpunkten av kyrkoherdens inkomster finnes för övrigt ej något hinder för Husie församlings bestånd såsom självständigt pastorat, med eller utan egenskap av prebende. Enligt vad i handlingarna upplysts kunna kyrkoherdens löneförmåner från Husie församling, med ledning av förhållandena under ecklesiastikåren 1905—1910, uppskattas till omkring 5,714 kronor. Detta belopp överskrider avsevärt den lön, som enligt § 3 i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 bör tillkomma kyrkoherde i ett pastorat med den folkmängd och areal, som Husie församling äger.

Med hänsyn till vad jag nu omförmält har jag kommit till den uppfattning, att man bör inskränka sig till att befria Västra Skrevlinge församling från att vara prebende åt vederbörande professor vid universitetet i Lund.

Kammarkollegium har, såsom nämnt, ansett, att en dylik åtgärd, varigenom professorn i allt fall fortfarande skulle förbliva prebendarie i Husie, kräver bifall av kyrkomötet. Jag delar ej denna mening och skall angiva skälen härtill.

Vid 1865—1866 års Riksdag anhöllo Rikets Ständer i den förutnämnda skrivelsen den 12 juni 1866, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, om icke prebendepastoraten kunde, i den mån innehavarna avginge, indragas, samt att i sådant fall till Riksdagen måtte avlätas proposition i ämnet med förslag till ersättning åt vederbörande för de löneinkomster, som utginge från dessa pastorat. I skrivelse den 24 september 1868 besvarade kyrkomötet den av Kungl. Maj:t i anledning härav gjorda framställningen. Kyrkomötet yttrade därvid, att under förutsättning att för kompetens till bland annat teologie professorsbeställning vid universitetet fordrades intyg därom, att sökanden under ett år utövat prästerlig tjänst inom församlingen, kyrkomötet tillstyrkte bifall till Rikets Ständers anhållan, att de ännu återstående prebendepastoraten indroges. Avfattningen av kyrkomötets skrivelse, så vitt dess motivering angår, ger vid handen, att prebendeinstitutionen, enligt kyrkomötets åsikt, betryggade, att kyrkan genom sina vigda tjänare uppehölle prästbildningen vid universitetet. Detta dess huvudändamål kunde ernås genom kravet på nödig erfarenhet genom utövning av prästämber inom församlingen. Det av kyrkomötet sålunda uppställda kravet på vitsord om viss tjänstgöring för rätt att söka teologisk professur har icke blivit uppfyllt. Men kyrkomötets syfte med nämnda krav lär i nu förevarande fall vara i allo vederbörligen tillgodosett, även om prebendeegenskapen avlyftes från den ena av

pastoratets två församlingar men fortfarande bibehålles vid den andra. Jag anser för den skull frågan ej påkalla yttrande av kyrkomötet.

Man kan således skrida till vidtagande av den ifrågasatta åtgärden. Därvid kan hinder ej möta från prebendeinnehavarens sida. Kammarkollegium har erinrat om innehållet av kungl. cirkuläret den 28 april 1882, enligt vilket prebendarie, som därefter utnämnes, är skyldig att, om och när så beslutes, avträda prebendepastorat mot lönefyllnad. Om och härmed möjligen bör förstås hela prebendepastoratet, är emellertid att märka, att Husie pastorat för närvarande tillhör en professur, som står obesatt. Ifall frågan om densammans tillsättande föreligger hos Kungl. Maj:t, innan den tilltänkta anordningen hunnit träda i verket, kan genom villkor i professorns fullmakt anordningens genomförande betryggas.

För ändamålet erfordras nu beredande av lönefyllnad för den förlust i löneinkomster, prebendeinnehavaren kommer att lida genom att Västra Skrevlinge församling frångår honom.

I gällande stat för Lunds universitet är för den professur, med vilken Husie och Västra Skrevlinge församlingars prebendepastorat är förenat, upptagen dels inkomst av pastoratet, dels ock ett kontant tillskott av 1,621 kronor. Inkomsten av pastoratet ansågs alltså vid 1908 års lönereglering, då professurens avlöning skulle uppbringas till den för professorer i allmänhet avsedda begynnelselönen, 7,500 kronor, utgöra 5,879 kronor. Till grund för beräkningen av det nyssnämnda beloppet, 5,879 kronor, låg vid löneregleringen, då omförmälda kontanta tillskott uppfördes i staten, uppgift om den behållna inkomsten från pastoratet för år 1898.

I handlingarna till nu omförmälda ärende åter meddelas, att prebendarien från Västra Skrevlinge under de fem ecklesiastikåren 1905—1910 i medeltal årligen uppburit i tionde och personliga avgifter 2,582 kronor.

Det är detta belopp, jag i ärendets då ännu outredda skick avsåg, då jag i mitt förutnämnda anförande till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1913 omförmälde, att vid upphörande av Västra Skrevlinge församlings prebendeegenskap ett kontant tillskott till professorns lön av omkring 2,600 kronor erfordrades. Och kanslern för rikets universitet har uti infortrat, den 22 februari 1913 avgivet utlåtande, efter hörande av teologiska fakulteten, drätselnämnden och det större konsistoriet vid universitetet i Lund, uttalat, att under förutsättning att det i statsverkspropositionen, såsom jag nämnt, angivna beloppet av 2,600 kronor komme universitetet till godo, han ej hade något att erinra mot att Västra Skrevlinge församling skildes från det prebendepastorat, dit den nu hörde.

En annan mening i avseende å ersättning åt prebendarien har statskontoret uttalat i sitt förut av mig i förbigående omförmälda utlåtande,

vilket den 13 mars 1913 inkom till ecklesiastikdepartementet. Statskontoret yttrar i nämnda utlåtande:

Mest önskligt skulle det hava syns statskontoret, om fullständigt förslag till ordnande av Husie pastorats ecklesiastika förhållanden förelegat. Om det emellertid anses nödvändigt, att frågan nu löses särskilt i vad den rör Västra Skrevlinge församling, har statskontoret intet att erinra mot att denna församlings egenskap av prebende upphör mot ersättning av statsmedel åt vederbörande professor. Om så varder av Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutat, anser statskontoret, att åt domkapitlet i Lund bör uppdragas att inkomma med förslag till uppskattning av den inkomst, som den återstående delen av Husie pastorat kan anses lämna prebendarien, och att intill dess det lönefyllnadsbelopp, som kan bliva fastställt, blivit i lönestaten uppfört, detsamma må av statskontoret få till vederbörande utbetalas såsom förskott för att sedermera hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Med rätta har statskontoret framhållit önskvärdheten av att Husie pastorats ecklesiastika förhållanden nu kunnat fullständigt ordnas. Så har ej kunnat ske, och jag har redan omförmålt, huruledes man ansett ett särskilt ordnande av Västra Skrevlinge församlings ställning i ecklesiastiskt avseende erfordra skyndsam åtgärd. Vikten härav har ytterligare betonats av teologiska fakulteten i Lund i dess nyss omförmålda yttrande.

Det av statskontoret föreslagna tillvägagångssättet för utrönande av storleken av ersättningsbeloppet till kyrkoherden i Västra Skrevlinge församling, därest dess prebendeegenskap upphörde, anser jag mig icke böra upptaga. Det innebär för denna professur, ensam för sig, en löneroglering, som dock torde böra anstå i avvidan på den nya löneroglering, som i allt fall inom få år skall äga rum för såväl Husie som övriga prebendepastorat inom Lunds universitets teologiska fakultet.

För min del anser jag, att man vid ersättningsbeloppets bestämmande bör utgå från den andel i förutnämnda inkomst från hela pastoratet, 5,879 kronor, som vid 1908 års löneroglering beräknades. Med antaglig tillförlitlighet låter sig denna andel beräkna ur uppgifter meddelade i handlingar, som lågo till grund för berörda löneroglering.

Nyssberörda siffra, 5,879 kronor — såsom av vederbörande departementschefs då till statsrådsprotokollet avgivna yttrande framgår rätteligen 5,879 kronor 31 öre — har uppkommit genom sammanläggning av fyra särskilda poster, med avdrag därefter för vice pastors avlöning. De två första av nämnda fyra poster å respektive 2,020 kronor 70 öre för avkomst av pastorsbostället samt 128 kronor 42 öre för arrende å två kyrkojordar m. m. äro att betrakta såsom tillkommande pastor uteslutande från Husie församling.

Den tredje posten utgör 4,041 kronor 79 öre och är efter tioårigt medelmarkegångspris upptagen såsom värdet av tionde från Husie och Västra Skrev-

linge församlingar, 2,218 kubikfot, $\frac{1}{3}$ råg, $\frac{1}{3}$ havre och $\frac{1}{3}$ korn. Enligt löneregleringsresolutionen för pastoratet, av Kungl. Maj:t utfärdad den 23 november 1869, skall av denna myckenhet spannmål från Västra Skrevlinge församling utgå 1,024 kubikfot 4 kannor 50 kubiktum. Västra Skrevlinge församlings andel i nyssberörda belopp, 4,041 kronor 79 öre, kan då beräknas till i runt tal 1,870 kronor.

Den fjärde av nyss omförmälda fyra poster uppgår till 888 kronor 40 öre och gäller personliga avgifter m. m. De avgifter, vilka här avses, äro med vissa undantag, som kunna fränses (det ena av dem gäller för övrigt en inrättning i Husie församling), upptagna i §§ 4 och 5 av löneregleringsresolutionen. De utgöras av ersättningar för offer, jura stolæ m. m. Beträffande dessa nu avsedda avgifter heter det i § 6, att om de ej uppgå tillsammans till ett belopp av 200 riksdaler inom Husie församling och 150 riksdaler inom Västra Skrevlinge församling, bristen skall fyllas genom uttaxering. Med iakttagande av motsvarande inbördes förhållande mellan de båda församlingarna skulle Västra Skrevlinge församlings andel i ovannämnda belopp, 888 kronor 40 öre, kunna beräknas till omkring 380 kronor.

Genom sammanläggning av de båda andelarna, 1,870 kronor och 380 kronor, skulle man alltså komma till det belopp, som vid Västra Skrevlinge församlings upphörande såsom prebende kunde anses frångå prebendarien. Summan utgör 2,250 kronor och torde för större trygghets skull böra utjämnas till 2,300 kronor.

Jag vill här erinra, att förutnämnda belopp, 5,879 kronor, utgjorde den beräknade behållningen för prebendarien, sedan har gottgjort vice pastor. Att märka är vidare att, enligt vad jag inhämtat, vice pastors avlöning, vilken lär kunna skattas till samma belopp nu som år 1908, icke kommer att undergå någon förändring, i händelse vice pastors verksamhet inskränkes till Husie församling.

Det nuvarande kontanta anslaget till ifrågavarande professur, 1,621 kronor, bör alltså höjas med nyssnämnda belopp, 2,300 kronor.

Åberopande vad jag i förevarande ärende anfört tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att medgiva, att Västra Skrevlinge församling må upphöra att vara prebende till professur inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund;

och att, med ändring härutinnan av gällande stat för nämnda universitet, åsom ersättning för de löneinkomster, som såmedelst komma att frångå vederbörande professur, höja det kontanta anslaget för densamma med

ett belopp av 2,300 kronor, eller från nuvarande 1,621 kronor till 3,921 kronor, samt förty öka det ordinarie anslaget till universitetet i Lund med nyssnämnda belopp, 2,300 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Holmström.
